

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Samråd i Folketingets Kommunaludvalg
Titel	Samrådsspørgsmål Z, Æ, Ø, Å, AA og AB om betaling for folkeskolen
Målgruppe	Folketingets Kommunaludvalg
Arrangør	Folketingets Kommunaludvalg
Taletid	Ca. 10 min.
Tid og sted	Den 24. juni 2009, klokken 10:00, Folketinget, lokale 2080

Disposition

1. **Indledning**
2. **Kommentarer til spørgsmål Z**
3. **Kommentarer til spørgsmål Æ**
4. **Kommentarer til spørgsmål Ø**
5. **Kommentarer til spørgsmål Å**
6. **Kommentarer til spørgsmål AA**
7. **Kommentarer til spørgsmål AB**

1. Indledning

- Kommunaludvalget har stillet seks spørgsmål, Z-AB, der danner baggrund for dette samråd. Spørgsmål Z-AA har alle relation til udgifterne til folkeskolen, mens spørgsmål AB er af mere generel karakter.

2. Kommentarer til spørgsmål Z

Når undervisningsministeren hilser forældrebidrag i 100.000-kroners klassen til landets folkeskoler velkommen, er det så fordi, regeringen erkender, at landets folkeskoler ikke er tilstrækkeligt finansieret alene ved hjælp af skatteindtægterne?

- Grundlovens § 76, 1. pkt., sikrer alle børn adgang til gratis undervisning i folkeskolen som en rettighed. Heraf følger en pligt for det offentlige til at etablere og drive en folkeskole.
- Driften af folkeskolen er efter folkeskolelovens § 2, stk. 1, en kommunal opgave, og kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at alle børn i kommunen sikres ret til vederlagsfri undervisning i folkeskolen.
- Ifølge folkeskolelovens § 49 påhviler alle udgifter til folkeskolens undervisning mv., herunder specialundervisning, sygeundervisning og befordringsudgifter samt undervisningsmidler, kommunerne, for så vidt der ikke er lov-hjemmel for, at udgifterne helt eller delvis påhviler staten eller andre.
- Den eneste adgang kommunerne har for at opkræve forældrebetaling i forbindelse med den undervisningspligtige undervisning i folkeskolen er udgifter til elevernes forplejning under lejrskoler, og ifølge lovens § 50, stk. 8, kan forældrebetalingen højst fastsættes til et anslået normalt sparet hjemmeforbrug. I øjeblikket ca. 70 kr. om dagen ifølge Danmarks Statistik.

- Der kan derfor ikke opkræves eller modtages forældrebetaling for undervisning i folkeskolen. Der gælder med andre ord et gratisprincip.
- En kommunalbestyrelse kan heller ikke frigøre sig fra sine forpligtelser til at sørge for den nødvendige undervisning ved at henvise skolen til at tilvejebringe ressourcer ad andre kanaler.
- De regler, jeg lige har redegjort for, er imidlertid ikke til hinder for, at en kommune eller den enkelte skole tager imod en gave, det være sig i form af frivillige forældrebidrag eller sponsorering mv.
- Dog kan der ikke indgås aftaler om løbende ydelser af økonomisk eller arbejdsmæssig karakter. Sådanne aftaler vil kræve en egentlig lovhjemmel.
- Skolen må i hvert enkelt tilfælde – inden for de af kommunalbestyrelsen eventuelle fastsatte retningslinjer herfor – tage stilling til, om den vil modtage gaver mv. samt i givet fald tage stilling til de konsekvenser, en modtagelse vil kunne medføre.
- Der er også den mulighed, at klassens elever og forældre, eventuelt i samarbejde med skolen, ved fælles indsamling eller på anden måde i fællesskab tilvejebringer midler til dækning af udgifter, der ikke dækkes af kommunen i forbindelse med gennemførelsen af ekskursioner og lejrskoler, jf. folkeskolelovens § 50, stk. 9. Den enkelte elevs ret til deltagelse i disse arrangementer kan dog ikke betinges af, at den enkelte elev indbetaler et beløb.
- Det er efter min opfattelse en kompliment til skolen, når en virksomhed vælger at rette sin opmærksomhed mod Danmarks eneste råstof, som er den opvoksende generation. Virksomhederne må blot ikke stille betingelser, og det offentlige må naturligvis aldrig bruge det som sovepude og lade de private penge træde i stedet for offentlige.
- Jeg kan ikke se, at der er sammenhæng mellem dét synspunkt og så spørgsmålets postulat om, at folkeskolen ikke er tilstrækkeligt finansieret alene ved hjælp af skatteindtægterne.

3. Kommentarer til spørgsmål Æ

Ministeren bedes fremlægge en oversigt over, hvilke af landets skoler, der benytter sig af forældreindsamlinger, samt en oversigt over, hvor mange penge, der indsamles på de enkelte skoler?

- Som sagt er driften af folkeskolen en kommunal opgave. Undervisningsministeriet ligger ikke inde med de pågældende oplysninger.

- Men jeg er da bekendt med nogle efter min opfattelse gode eksempler på sponsering af folkeskoler.
- I 2005 byggede Bavnebakkeskolen i Støvring fx Danmarks første smedehus i en folkeskole. Det var bl.a. med støtte fra en lokal fabrikant, Industriens Uddannelsesfond m.fl.
- Kendt er det også, at Ole Kirks Fond over en treårig periode (2003-2005) støttede renovering og udbygning af legepladserne i Billund Kommunes 12 skoler og børnehaver.
- Jeg kan også nævne projektet ”Skolen for fremtiden”, der er et samarbejde mellem en række store virksomheder i Danmark om at yde økonomisk støtte til anderledes og kreative projekter, der søger at udforske og forny undervisningsmetoderne i grundskolen. Skolen for fremtiden har bl.a. ydet støtte til en række folkeskoler, heriblandt Sofiendalskolen i Aalborg i forbindelse med et projekt om PDA-udstyr med GPS.
- Herudover synes brugen af klassekasser med frivillige forældrebidrag også at være ret udbredt. Penge der bruges til at forsøde klassens liv, fx med en is på en ekskursion, til klassefester, en ny fodbold til frikvartererne eller lignende.

4. Kommentarer til spørgsmål Ø

Når regeringen via økonomaftalen med landets kommuner har gennemtvunget, at der bruges færre penge pr. skoleelev i 2009 end der gjorde i 2008 samtidig med, at antallet af elever er vokset, er det så fordi regeringen har et ideologisk mål om at fremme privatisering af folkeskolen?

- Jeg må helt afvise udgangspunktet for dette spørgsmål, idet regeringen ikke har gennemtvunget noget fald i udgifterne pr. elev i folkeskolen. Udviklingen i kommunernes budgetterede og regnskabsførte driftsudgifter pr. elev har tværtimod været stigende, idet folkeskolens elevtal er faldende.
- I 2007 var de regnskabsførte udgifter til folkeskolen inkl. specialundervisning 37,7 mia. kr. (2009 priser), og det samlede elevtal i landets folkeskoler var 606.000. Det betyder, at den gennemsnitlige udgift pr. elev var ca. 62.200 kr.
- I 2008 var udgifterne til folkeskolen steget til 38,0 mia. kr. (2009-priser), mens antallet af elever på baggrund af den seneste elevtalsopgørelse var faldet med knap 4.000 til 602.300 elever. Det betyder, at udgiften pr. elev er steget til ca. 63.100 kr.

- Det vil altså sige, at der ikke er blevet brugt færre midler pr. elev fra 2007 til 2008, men tværtimod flere.
- Regnskabstallene for 2009 foreligger ikke på nuværende tidspunkt. Men ser man på budgettallene stiger de fra 2008 til 2009 fra 37,1 mia. kr. til 37,2 mia. kr. Med det faldende elevtal betyder det, at de samlede enhedsudgifter i folkeskolen stiger fra ca. 61.700 kr. i 2008 til ca. 62.200 kr. i 2009 (2009-priser).
- I den forbindelse vil jeg gerne understrege, at folkeskolens elevtal på baggrund af den seneste opgørelse ikke længere er stigende. Elevtallet toppede således i 2007, hvor det samlede elevtal som nævnt var 606.000, hvorefter det er faldende, således at det i 2009 skønnes at udgøre 598.300.
- Udviklingen i folkeskolens driftsudgifter viser altså en stigende tendens, når der ses på udgiften pr. elev. Det gælder både budgettal og regnskabstal.
- Anlægsudgifterne viser et lille fald fra 2008 til 2009. Regnskabstal for kommunernes anlægsudgifter til folkeskolen viser en stigning fra 2,6 mia. kr. i 2007 til 2,7 mia. kr. i 2008. Budgettallene viser en udvikling fra 2,7 mia. i 2007 til 3,0 mia. i 2008 og 2,8 mia. i 2009. Alle tal er opgjort i 2009-prisniveau.
- Udviklingen i de samlede budgetterede drifts- og anlægsudgifter viser imidlertid fortsat en stigning i enhedsudgifterne, idet udgifterne per elev opgjort på denne måde er steget fra 66.200 kr. i 2007 til 66.900 kr. i 2009.
- På trods af det lille fald i de budgetterede anlægsudgifter fra 2008 til 2009 er der altså ikke noget der tyder på, at udgiftsniveauet generelt er faldende. I international sammenhæng hører den danske folkeskole til blandt de allerdyreste grundskoler i verden målt i udgifter pr. elev.
- Endelig må jeg tilføje, at der i forbindelse med den netop indgåede kommune-aftale er aftalt en betydelig stigning i anlægsinvesteringerne, således at de samlede udgifter vedrørende børn, unge og ældre ved fremrykning af de afsatte midler i kvalitetsfonden løftes fra det nuværende samlede niveau på ca. 5 mia. kr. til mindst 9 mia. kr. i 2010, idet det hidtidige anlægsloft samtidig fjernes.

5. Kommentarer til spørgsmål Å

Hvordan vil ministeren sikre, at der ikke opstår yderligere ulighed mellem kommuner og landet folkeskoler og opdeling af skoler og elever i A og B hold, når der på denne måde opfordres til, at forældrene skal give private bidrag til deres barns skole udover den skat, de allerede har betalt?

- De enkelte kommuner må holde sig for øje, at muligheden for supplerende finansiering ikke skævvrider skolerne i forhold til hinanden. Der er bestemt en risiko for, at de skoler, der har ressourcestærke forældre, får en høj andel af supplerende finansiering, mens andre skoler halter bagefter.
- Det vil under alle omstændigheder være meget hensigtsmæssigt, hvis man gør sig nogle overvejelser herom i kommunerne, og jeg vil opfordre kommunalbestyrelserne til på baggrund af sådanne overvejelser at fastsætte lokale retningslinjer om modtagelse af gaver, sponsorering mv.

6. Kommentarer til spørgsmål AA

Ønsker regeringen at bryde med princippet om en fri og gratis folkeskoleuddannelse til alle?

- Det følger af grundlovens § 76, at folkeskolens undervisning af børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning. Gratisprincippet indebærer også, at de nødvendige undervisningsmidler skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne, jf. folkeskolelovens § 49, stk. 1.
- Regeringen hverken kan eller vil sætte spørgsmålstejn ved denne grundlovs-sikrede rettighed for børn.

6. Kommentarer til spørgsmål AB

Mener ministeren, at andre offentlige instanser såsom politi, retsvæsen, infrastruktur m.m. skal være afhængige af private bidrag?

- Offentlig myndighedsudøvelse som fx den, politiet udøver, skal naturligvis ikke være afhængig af private bidrag. Eller den serviceydelse som folkeskolen er.
- Men derfor kan der godt være brugerbetaling. Retsvæsenet er delvis finansieret gennem retsafgifter. Det gælder også for brug af den kollektive trafik. Og Storbæltsbroen er et eksempel på et vejanlæg, der betales af brugerne.
- Jeg synes, vi har en fornuftig balance i forhold til skattefinansiering og brugerbetaling.
- Og jeg er i øvrigt en stor tilhænger af et tættere samarbejde mellem private og offentlige virksomheder. Jeg vil håbe, at flere virksomheder vil flytte bare lidt af deres reklamebudget over i sponsoreringer fx af folkeskolen. Dette vil – på lidt længere sigt – også kunne være i virksomhedernes interesse.